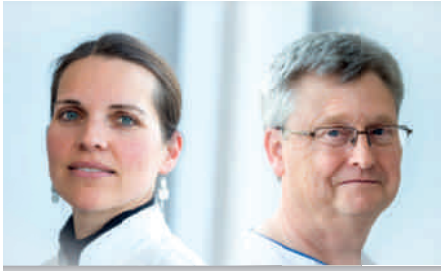

Uniek 'healing environment' concept onderbouwt de dienst **Intensieve Zorgen** op campus Henri Serruys

dr. Catherine Vandewaeter & Johan Vervisch
diensthoofd en hoofdverpleegkundige Intensieve Zorgen
campus Henri Serruys

Bij de vernieuwing van de dienst Intensieve Zorgen op campus Henri Serruys ging het AZ Sint-Jan Brugge-Oostende AV niet over een nacht ijs. Om aan het concept van een 'healing environment' te voldoen, keek een speciaal opgerichte werkgroep de beschikbare literatuur na en ging vervolgens op prospectie in andere ziekenhuizen. Het resultaat plaatst de patiënt in een rustgevend, genezingsbevorderend kader dat de hoogtechnologische klinische omgeving zoveel mogelijk aan het oog onttrekt.

Pionier in België

Campus Henri Serruys beschikt sinds 1980 over een afdeling Intensieve Zorgen, toen nog vier daartoe bestemde bedden binnen het operatiekwartier. De nood aan uitbreiding leidde in de jaren 90 tot de oprichting van een aparte dienst met een verdubbeling van het beddenaantal. Twintig jaar later was een uitbreiding van de infrastructuur nodig om tegemoet te komen aan nieuwe hygiënevoorschriften, bedsidetechnologieën, -procedures en -behandelingen. De dienst opteerde voor een 'healing environment', ofwel een genezingsbevorderende omgeving. Hoewel Florence Nightingale dat idee in de 19de eeuw al promootte, richtte de geneeskunde zich tot een tiental jaar geleden vooral op de technische ontwikkeling en kennisevolutie. Vandaag wint het welzijn van de patiënt aan belang.

Met haar 'healing environment' concept is de afdeling een pionier in België. Om tot een consistente invulling van het concept te komen, stelde de dienst een achtkoppige werkgroep samen van artsen, verpleegkundigen, architecten en technici. Zij bestudeerden de beschikbare literatuur en gingen op prospectie in binnen- en buitenland. Daarnaast verzamelden ze ideeën en ervaringen bij collega's en patiënten. Een nauwe samenwerking met de binnenhuisarchitecten van het AZ Sint-Jan Brugge-Oostende AV hielp de werkgroep om de huisstijl te respecteren zonder het nieuwe concept te verloochenen.

Genezingsbevorderend kader met respect voor privacy

De hele omgeving is erop gericht om de nodige rustgevende elementen in te bouwen en de beleving van de patiënt te optimaliseren, maar tegelijk zijn comfort en veiligheid te garanderen. Natuur, daglicht, frisse lucht en een rustgevend geluidskader komen op de eerste plaats. Ook over kleurgebruik, vormgeving, materiaalkeuze, ruimtegebruik, dag- en nachtritme, privacy en visuele nabijheid van de zorgverleners is nagedacht. Het resultaat moet zowel het psychische als het fysieke welzijn van de patiënt bevorderen.

Concreet kwam de nadruk te liggen op wat de patiënt ten goede komt en hoe hij zijn ziekenhuisverblijf beleeft veeleer dan wat de arts als meest praktisch ervaart. Elementen die stress of verwarring in de hand kunnen werken, zoals spiegellende objecten, felle lichtbronnen en de medische apparatuur, zijn uit het blikveld van de patiënt geweerd. Het mobiele ziekenbed kan de patiënt uitzicht geven op het raam en de tillift helpt de verpleegkundige om een ernstig zieke patiënt in en uit het bed of de zetel te tillen. Een uitgebreid ventilatiesysteem voorziet elke kamer zes maal per uur van gefilterde lucht, vrij van bacteriën en allergenen.

Het alarm van de monitoringinstallatie is op het centrale werkstation aangesloten en telt verschillende situatiespecifieke modi: zo kan het geluid in de kamer gedempt of uitgeschakeld blijven tijdens de uitvoer van een procedure, als de patiënt stervende is, als de familie waakt, of 's nachts. Ook de infuuspompen zijn verbonden met de centrale computer. Monitoring gebeurt via het hemodynamische PICCO (Pulse-induced Contour Cardiac Output)-systeem, dat op een minder invasieve manier het hartdebiet volgt.

Camerabewaking geeft een extra visueel overzicht bij de zorgverlener en kan zo fixatie van patiënten met een neiging tot verwardheid vermijden. Werkposten buiten de kamer bieden patiënten de nodige privacy. Toch blijft rechtstreeks contact tussen de werkpost buiten de kamer en de patiënt mogelijk via een schuifraam. Dit kan angstige patiënten geruststellen en laat op gepaste momenten ook communicatie toe.

Duidelijke en open communicatie

De uitwerking van het concept voorzag ook in de integratie van de rol die de familie van de patiënten speelt. Een polyvalente vergaderzaal met de nodige faciliteiten biedt de mogelijkheid om in een privéomgeving serene gesprekken te voeren.

Meer info beschikbaar in de azlink-app

Het concept van de 'healing environment' creëert een rustgevend kader met veel daglicht, frisse lucht en ruimte. Het geeft de patiënt uitzicht op de natuur en houdt alle medische apparatuur, zoals het gloednieuwe monitoringsysteem met stil alarm, zoveel mogelijk buiten het gezichtsveld.

Het valt op hoe door de algemene vergrijzing steeds oudere en zekere patiënten op de dienst Intensieve Zorgen belanden, wat noopte tot nadenken over het beleid inzake levenseinde. Hierin wordt de huisarts zoveel mogelijk betrokken. Belangrijk is grenzen leren bepalen en de vooruitzichten op een kwaliteitsvol leven vooropstellen. Bij voorkeur stellen patiënten in samenspraak met hun huisarts tijdig een wilsbeschikking op. Ervaring leert namelijk dat nabestaanden de beslissing tot palliatieve sedatie of afbouw van therapie makkelijker aanvaarden als ze weten dat dit overeenstemt met de wens van de patiënt. Verdere comfortzorg gebeurt op de afdeling: het contact met de familie is dan al opgebouwd en een consistente opvang onder gecontroleerde omstandigheden blijft belangrijk. Een palliatief multidisciplinair team waartoe ook psychologen en sociaal assistenten behoren, neemt dan de zorg van de patiënt en begeleiding van de familie mee in handen.

Zorgpad infectiebestrijding

Naast patiëntvriendelijkheid ging ook aandacht naar hygiëne. De kamers hebben geen voorraadkasten en zijn voldoende ruim om bepaalde procedures ter plaatse steriel uit te voeren. Beademing gebeurt in eerste instantie op een niet-invasieve methode, wat het risico op ventilatorgeassocieerde longontstekingen sterk reduceert. Twee isolatiekamers met toegangssluis en een aangepast over- en onderdrukstelsel geven de mogelijkheid om patiënten met een besmettelijke infectie of met een gecompromitteerde immuniteit van de buitenwereld af te sluiten.

Het zorgpad infectiebestrijding tekent de lijnen uit om alle nosocomiale infecties strikt te registreren en op te volgen, in overleg met de dienst Ziekenhuisinfectiebeheersing. Wekelijks worden de patiënten met infecties of infectierisico's en het antibioticagebruik besproken. Gezien veel kiemen regionaal of zelfs ziekenhuisgebonden zijn, is er een samenwerking met de dienst Klinische Biologie om de ziekenhuis-eigen kiemstammen in kaart te brengen. Met de nieuwe infrastructuur hoopt de dienst zijn infectiebeleid nog te verbeteren. Een correct antibioticabeleid is immers levensbepalend voor sommige patiënten.

Continue bijscholing

De dienst Intensieve Zorgen kent een bezettingsgraad van 80%. Ongeveer 60% van de patiënten komen van de afdeling chirurgie, hoofdzakelijk vanuit de diensten Algemene Heelkunde en Neurochirurgie. Zo'n 40% zijn patiënten uit internistische diensten zoals Oncologie en Pneumologie. Vier intensivisten ontfermen zich over patiënten uit alle disciplines, op Pediatrie en Cardiochirurgie na. Hun multidisciplinaire aanpak vergt een hechte samenwerking met nagenoeg alle andere diensten binnen het ziekenhuis. Ook met campus Sint-Jan zijn er goede samenwerkingsverbanden. Beide Intensieve Zorgen diensten vormen elkaars buffer bij plaatsgebrek en er is een vlot doorverwijzingssysteem voor de patiënten die nood hebben aan hartkatheterisatie, ECMO (Extra Corporele Membraan Oxygenatie), cardiochirurgie of chronische dialyse.

De openschuifbare glazen wand tussen de werkbladen en de kamers biedt de mogelijkheid tot observatie van en communicatie met de patiënt zonder diens privacy continu te storen.

Twee isolatieboxen met toegangssluis en een aangepast over- en onderdrukstelsel beschermen patiënten wiens immuniteit gecompromitteerd is tegen schadelijke invloeden van buitenaf.

Alle 24 verpleegkundigen zijn 'Banaba' (Bachelor-na-Bachelor)-gediplomeerd. Bij het betrokken personeel gaat veel aandacht naar bijscholing, opvolging van de literatuur en de toepassing van internationale, evidence-based richtlijnen op basis van concreet opgestelde protocollen. Een delegatie verpleegkundigen woont getrouw het jaarlijkse Venticare congres en de minicongressen van de Vlaamse Vereniging voor Intensieve Zorgen Verpleegkundigen bij, en op het International Symposium on Intensive Care and Emergency Medicine in Brussel gaan de intensivisten steevast hun medische bagage actualiseren. De vergaarde kennis en kunde worden onderling doorgegeven en viermaal per jaar bijgespijkerd voor het hele team tijdens de algemene dienstvergaderingen.

Toekomst

Op termijn wil de dienst Intensieve Zorgen graag de patiëntenbeleving toetsen om te achterhalen of het concept het gewenste effect heeft. Er loopt een project met het UZ Gent om de orgaantekorten op te vangen via 'non-heartbeating' orgaandonatie. De dienst neemt ook deel aan een onderzoek naar nierfalen dat uitgaat van de dienst Nefrologie-Intensieve Zorgen van het UZ Gent. De eerste editie van het symposium 'Nieuwe Topics in de Intensieve Zorgen en de Cardiologie', waarvoor de diensten Intensieve Zorgen en Cardiologie de handen in elkaar sloegen, kende een groot succes. Dit is zeker voor herhaling vatbaar en kan het contact met de huisarts versterken.